

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sžsk/65/2019
Identifikačné číslo spisu: 1016200059
Dátum vydania rozhodnutia: 30.09.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:1016200059.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členiek senátu JUDr. Judity Kokolevskej a JUDr. Violy Takáčovej, PhD., v právnej veci žalobcu: H. X. X., bytom W. X, XXX XX U., zastúpeného advokátskou kanceláriou AK Kovár a partneri, s. r. o., so sídlom Vajnorská 8/A, 831 04 Bratislava, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom Ul. 29. augusta č. 8 a 10, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 45027-2/2015-BA zo dňa 03.11.2015, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave, č. k. 6S/6/2016-147 zo dňa 31.01.2019, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave, č. k. 6S/6/2016-147 zo dňa 31.01.2019 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d'alšie konanie.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Bratislave rozsudkom č. k. 6S/6/2016 z 31.01.2019 zamietol žalobu o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 45027-2/2015-BA zo dňa 03.11.2015 (ďalej „preskúmané rozhodnutie“). Preskúmaným rozhodnutím žalovaná zamietla odvolanie žalobcu a potvrdila rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočky Bratislava č. 700-0213652215-GC04/15 zo dňa 22.04.2015. Rozhodnutím prvostupňového orgánu verejnej správy - Sociálnej poisťovne, pobočky Bratislava č. 700-0213652215-GC04/15 zo dňa 22.04.2015 bolo žalobcovi predpísané za obdobie január 2004, júl 2004, október 2005 až jún 2008 poistné na nemocenské poistenie, poistné na starobné poistenie a príspevkov na starobné dôchodkové sporenie, poistné na invalidné poistenie, poistné do rezervného fondu solidarity (ďalej len „poistné a príspevky“) v celkovej výške 7.768,80 €, pretože podľa názoru Sociálnej poisťovne, pobočky Bratislava v predmetnom období bol žalobca samostatne zárobkovo činnou osobou (ďalej len „SZČO“) v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z. z.“).

2. Z administratívneho spisu vyplýva, že Sociálna poisťovňa, pobočka Bratislava vydala dňa 20.03.2009 rozhodnutie č. 705-0210000005-GC09/09, na základe ktorého žalobcovi ako SZČO nezaniká účasť na povinnom nemocenskom a povinnom dôchodkovom poistení ku dňu 10.02.2006, a to napriek skutočnosti, že od 01.02.2006 žalobca nevykonáva advokáciu ako fyzická osoba - advokát, ale

vykonáva ju ako spoločník a konateľ s. r. o.. Toto rozhodnutie bolo potvrdené rozhodnutím žalovanej, č. 322-3341-GC-09/2009 zo dňa 14.05.2009 a následne preskúmané súdom.

3. Krajský súd vo svojom rozsudku uviedol, že v prejednávanej veci je podstatnou právnou otázkou posúdenie výkladu ust. § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z. z.“). Podľa názoru správneho súdu z definície SZČO na účely sociálneho poistenia vyplýva, že sa za ňu považuje každá fyzická osoba, ktorá má povolenie na výkon špecifických činností, a to aj advokácie a zároveň nie je v pracovnom pomere voči inej osobe. Krajský súd poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 9Sžso/122/2015 zo dňa 26.07.2017, na základe ktorého aby bola fyzická osoba - advokát považovaná za SZČO, musia byť kumulatívne naplnené dve podmienky: 1/ musí mať povolenie na vykonávanie advokácie, a teda v materiálnej rovine musí ísť o osobu, ktorá môže poskytovať právne služby podľa zákona o advokácii, 2/ nesmie byť v pracovnom pomere k inej osobe. Výkon funkcie konateľa spoločnosti s ručením obmedzeným nie je pracovným pomerom, keďže v tomto prípade sa nejedná o výkon závislej práce. Spôsob akým advokát advokáciu vykonáva, špecifikovaný v § 12 ods. 1 zákona o advokácii nie je rozhodným pre posúdenie, či je advokát SZČO, resp. či má oprávnenie na výkon advokácie. Naopak, už zo samej skutočnosti, že zákon explicitne stanovuje, že advokát môže vykonávať advokáciu aj ako konateľ s. r. o. vyplýva, že osoba, ktorá je konateľom s. r. o., ktorej predmetom podnikania je poskytovanie právnych služieb, má oprávnenie na výkon advokácie a teda spĺňa podmienku stanovenú v § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z.. K námietke premlčania časti poistného a príspevkov - za mesiace január 2004 a júl 2004 správny súd uvádzal, že jej nie je možné prisvedčiť, nakoľko v danom prípade 10 ročná premlčacia lehota (§ 147 ods.1, 2 zákona č. 461/2003 Z. z.) neuplynula, keďže sociálna poisťovňa si uplatnila právo predpísať dlžné poistné a príspevky aj za toto obdobie už dňa 15.08.2008, kedy Sociálna poisťovňa, pobočka Bratislava rozhodla vo veci predpísania poistného a príspevkov za celé dotknuté obdobie prvýkrát.

4. Proti rozsudku krajského súdu podal žalobca kasačnú sťažnosť. Žalobca (sťažovateľ) má za to, že krajský súd nesprávnym procesným postupom znemožnil účastníkovi konania, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces a súd rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci.

V prvom rade žalobca namietal, že súd porušil jeho procesné práva, a to v nasledujúcom rozsahu: 1/ správny súd pred meritórnym rozhodnutím vo veci nevydal uznesenie o procesnom návrhu žalobcu na spojenie vecí pod sp. zn. 6S/6/2016 a sp. zn. 6S/151/2016. Správny súd iba doručil žalobcovi oznámenie o nespojení vecí bez toho, aby sa riadne a presvedčivo vysporiadal s dôvodmi, pre ktoré neboli splnené podmienky pre rozhodnutie o spojení vecí do spoločného konania. 2/ Správny súd po doručení oznámenia o nespojení vecí nevytýčil termín pojednávania a účastníkov konania riadne nepredvolal.

Čo sa týka hmotnoprávných námietok, v rámci kasačnej sťažnosti žalobca poukázal na skutočnosť, že z dôvodu, že dňa 23.03.2006 doručil Sociálnej poisťovni odhlášku, mal za to, že jeho postavenie ako SZČO zaniklo ku dňu 10.02.2006. Žalobca zastáva názor, že v prípade, ak žalovaná dospela k záveru, že napriek predloženej odhláške jeho postavenie ako SZČO nezaniklo, bolo jej povinnosťou bezodkladne o tejto skutočnosti informovať žalobcu. Podľa názoru žalobcu, žalovaná porušila zásadu legitímnych očakávaní a princíp právnej istoty z dôvodu, že k vydaniu rozhodnutia o predpísaní poistného pristúpila až dňa 22.04.2015 (pretože rozhodnutie pobočky Bratislava z roku 2008 bolo žalovanou zrušené a vrátené na ďalšie konanie). Nesprávnosť právneho posúdenia veci správnym súdom vidí žalobca aj v otázke premlčania časti predpísaného poistného a príspevkov za mesiac január a júl 2004. Vzhľadom k uvedeným skutočnostiam žalobca navrhoval, aby kasačný súd rozsudok krajského súdu zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie.

5. Žalovaná sa ku kasačnej sťažnosti vyjadrila podaním zo dňa 20.05.2019 a žiada ju zamietnuť. Žalovaná vo svojom vyjadrení konštatovala, že o právnom postavení žalobcu, ako SZČO, bolo právoplatne rozhodnuté v samostatnom konaní. Vzhľadom na preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej, č. 322-3341-GC-09/2009 zo dňa 14.05.2009, vo veci zániku sociálneho poistenia, krajským

súdom, ako aj Najvyšším súdom SR, nemôže žalobca námietky týkajúce sa právneho postavenia žalobcu úspešne uplatňovať v súdnom konaní, predmetom ktorého je preskúmavanie rozhodnutia o predpísaní poistného a príspevkov z titulu trvania povinného nemocenského a dôchodkového poistenia. Keďže predmetom napadnutého rozhodnutia je predpísanie poistného a príspevkov, povinnosťou krajského súdu bolo preskúmať, či napadnutým rozhodnutím žalovaná rozhodla o predpísaní poistného a príspevkov v súlade so zákonom č. 461/2003 Z. z.. Čo sa týka námietku premlčania, túto námietku žalovaná neuznáva.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako kasačný súd (§ 11 písm. g) zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu bez nariadenia pojednávania v súlade s § 455 SSP a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalobcu (sťažovateľa) je dôvodná.

7. Pokiaľ sa krajský súd zaoberal dôvodnosťou žaloby vo vzťahu k žalobnej námietke, že žalobca nemal postavenie SZČO a preskúmal zákonnosť rozhodnutia žalovanej aj z pohľadu tejto námietky, postupoval nesprávne. Z administratívneho spisu totiž vyplýva, že rozhodnutím č. 705-0210000005-GC09/09 zo dňa 20.03.2009 pobočka Bratislava už rozhodla o tom, že žalobcovi nezanikla účasť na povinnom nemocenskom a povinnom dôchodkovom poistení ku dňu 10.02.2006. Toto rozhodnutie bolo potvrdené rozhodnutím žalovanej č. 322-3341-GC-09/2009 zo dňa 14.05.2009. Rozsudkom Krajského súdu v Bratislave, č. k. 2S/126/09-68 zo dňa 20.10.2010 bola žaloba žalobcu, domáhajúceho sa súdneho prieskumu týchto rozhodnutí sociálnej poisťovne o tom, že mu nezanikla účasť na povinnom nemocenskom a povinnom dôchodkovom poistení ku dňu 10.02.2006, zamietnutá. Rozhodnutie krajského súdu bolo potvrdené rozhodnutím Najvyššieho súdu SR sp. zn. 7Sžso/53/2010 zo dňa 30.06.2011; ide o vec rozsúdenú (res iudicata). Krajský súd preto nebol oprávnený túto otázku znovu posudzovať.

8. Len na okraj treba uviesť, že kasačný súd súhlasí s názorom krajského súdu, na základe ktorého nález Ústavného súdu SR, č. k. II. ÚS 426/2012-53 zo dňa 21.02.2013, bol v rozhodovaní o danej problematike ústavným súdom ojedinelý (obdobne ako nález Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 63/2012). Jeho vydaniu predchádzali iné rozhodnutia senátov ústavného súdu, ktorými boli obdobné sťažnosti o povinnom nemocenskom a dôchodkovom poistení SZČO - advokáta a vo veciach predpisu poistného na nemocenské poistenie, starobné poistenie a príspevky na starobné dôchodkové sporenie, poistné na invalidné poistenie a poistné do rezervného fondu solidarity odmietnuté (rozhodnutia Ústavného súdu SR, č. k. ÚS 290/2010-8 zo dňa 07.09.2010, č. k. II. ÚS 508/2010-15 zo dňa 25.11.2010, č. k. I. ÚS 93/2012-14 zo dňa 29.02.2012, č. k. IV. ÚS 103/2012-13 zo dňa 01.03.2012, č. k. I. ÚS 64/2012-17 zo dňa 08.02.2012, č. k. III. ÚS 118/2012-34 zo dňa 28.03.2012). V týchto rozhodnutiach ústavný súd napr. vyslovil, že „predmetný právny výklad najvyšším súdom nevykazuje nedostatky, ktoré by odôvodňovali záver o porušení základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy alebo práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru“ (č. k. II. ÚS 508/2010-15). Najvyšší súd po tom, ako Ústavný súd SR nálezmi, č. k. II. ÚS 63/2012 a II. ÚS 426/2012 zrušil jeho rozhodnutia sp. zn. 7Sžso/7/2011 a 9Sžso/21/2011, rozhodol v daných veciach rozsudkami sp. zn. 7Sžso/32/2013 a 9Sžso/23/2013, pričom sa nestotožnil s názorom II. senátu Ústavného súdu SR a opätovne potvrdil rozsudky krajských súdov, ktorými boli zamietnuté žaloby proti rozhodnutiam žalovanej vo veciach poistenia advokátov ako SZČO.

9. Naviac, uznesením pléna ústavného súdu č. k. PLz. ÚS 1/2016-15 bol zamietnutý návrh II. senátu tohto súdu na účely zjednotenia odchylných právnych názorov na vyslovenie právnej vety: „Pokiaľ advokát zmenil formu výkonu advokácie zo samostatného výkonu advokácie na výkon advokácie ako konateľ spoločnosti s ručením obmedzeným, po takejto zmene formy výkonu advokácie mu nezostal zachovaný status samostatne zárobkovo činnnej osoby pre účely zákona č. 461/2003 Z. z.“.

10. Vzhľadom na uvedené kasačný súd nemohol ako dôvodný akceptovať názor žalobcu, že mu ku dňu 10.02.2006 zaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie. Kasačný súd upriamuje pozornosť žalobcu a krajského súdu na to, že správny súd v konaní súdneho prieskumu

zákonnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy je viazaný predmetom správneho rozhodnutia. V preskúmvanej veci predmetom súdneho prieskumu bolo rozhodnutie žalovanej, ktorým žalobcovi predpísala poistné. Z uvedených dôvodov bolo povinnosťou krajského súdu preskúmať iba to, či žalovaná napadnutým rozhodnutím rozhodla o predpísaní poistného za jednotlivé kalendárne mesiace v súlade so zákonom o sociálnom poistení.

11. Čo sa týka námietky premlčania časti poistného a príspevkov - za mesiac január 2004 a júl 2004, ktorú sťažovateľ uplatnil už v odvolaní proti prvostupňovému správne rozhodnutiu kasačný súd konštatuje, že súhlasí s názorom žalobcu, že krajský súd sa nesprávne vysporiadal s otázkou premlčania časti poistného a príspevkov.

12. Podľa § 24 ods. 1 zákona č. 274/1994 Z. z. o Sociálnej poisťovni, právo predpísať poistné na nemocenské poistenie a dôchodkové zabezpečenie sa premlčí za desať rokov odo dňa jeho splatnosti.

13. V inštitúte premlčania sa premieta pravidlo *vigilantibus iura scripta sunt* (zákony sú písané pre bdelych, teda pre tých, ktorí o svoje práva dbajú; alebo inak povedané, právo patrí bdelym).

14. Námietka premlčania predstavuje spravidla efektívny postup - obranu dlžníka proti hrozbe, že až po neúmerne dlhej dobe si veriteľ uplatní svoje právo; na druhej strane možnosť tejto námietky donucuje (vedie) veriteľa k včasnému vykonaniu svojho práva. Ide tu o predvídané právne postupy účastníkov záväzkových právnych vzťahov, ktoré zodpovedajú účelu premlčania.

15. Z administratívneho spisu vyplýva, že Sociálna poisťovňa hlási s názorom žalobcu, že na rozhodnutie č. 700-0211341908-GC04/08 je potrebné nazeráť ako na rozhodnutie neexistujúce, dôsledkom čoho nemožno tvrdiť, že Sociálna poisťovňa si prvýkrát uplatnila právo predpísať žalobcovi poistné už v roku 2008. Poistné bolo prvýkrát relevantne uplatnené až rozhodnutím Sociálnej poisťovne, pobočky Bratislava č. 700-0213652215-GC04/15 zo dňa 22.04.2015, t. j. premlčacia lehota na predpísanie poistného za mesiac január 2004 a júl 2004 uplynula už dňa 09.02.2014, resp. 09.08.2014. Pre úplnosť treba uviesť, že v spornom období žalobca vykonával advokáciu ako fyzická osoba - SZČO, t. j. jeho status na účely zákona č. 461/2003 Z. z. nebol sporný.

16. Na základe vyššie uvedených skutočností Najvyšší súd SR konštatuje, že napadnutý rozsudok je v časti vyhodnotenia námietky premlčania svojvoľné a neudržateľné.

17. Čo sa týka procesných námietok žalobcu, kasačný súd konštatuje, že tieto námietky nie sú dôvodné.

18. Žalobca v kasačnej sťažnosti tiež namietal, že správny súd pred meritórnym rozhodnutím nepostupoval správne, lebo nerozhodol o procesnom návrhu žalobcu na spojenie vecí zákonným spôsobom, pretože súd nevydal uznesenie, iba doručil žalobcovi oznámenie o nespojení vecí.

19. Podľa § 65 ods. 1 SSP, v záujme hospodárnosti konania môže správny súd uznesením spojiť na spoločné konanie veci, ktoré sa u neho začali na základe samostatnej žaloby, a ktoré spolu skutkovo súvisia alebo sa týkajú tých istých účastníkov konania. Ak boli takéto konania pridelené viacerým senátom alebo sudcom toho istého správneho súdu, rozhodne o spojení konaní predseda senátu alebo sudca, u ktorého sa začalo konanie skôr.

20. Ustanovenie § 65 ods. 1 SSP súdu dáva iba možnosť, nie povinnosť spojiť rôzne veci. Správny súd vydá uznesenie len v prípade spojenia vecí na spoločné konanie. Kasačný súd má za to, že krajský súd nepochybil, keď žalobcovi doručil iba oznámenie o nespojení vecí.

21. Pokiaľ žalobca namietal, že správny súd nepostupoval správne, keď po doručení oznámenia o nespojení vecí nevytýčil termín pojednávania a účastníkov konania riadne nepredvolal, túto námietku kasačný súd nepovažoval za dôvodnú. Zo súdneho spisu vyplýva, že na deň 15.03.2017 bolo vytýčené pojednávanie, na ktorom sa zúčastnili strany sporu. Podľa zápisnice o pojednávaní, pojednávanie sa

prebiehalo zákonným spôsobom a bolo odročené na účely vyhlásenia rozsudku. Z tejto skutočnosti vyplýva, že žalobca mal možnosť predniesť svoje návrhy v rámci pojednávania a nebolo potrebné (ani by nebolo hospodárne) vytýčiť ďalšie pojednávanie aj po doručení Oznámenia o nespojení vecí.

22. Keďže krajský súd nesprávne právne posúdil otázku premlčania časti poistného a príspevkov - za mesiac január 2004 a júl 2004 (§ 440 ods. 1 písm. g) SSP), kasačný súd podľa § 462 ods.1 SSP jeho rozsudok zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

23. Úlohou krajského súdu v ďalšom konaní bude postupovať v intenciách právneho názoru vysloveného kasačným súdom v tomto rozsudku, vec prejedná znova v medziach podanej žaloby, pričom závery, ku ktorým dospeje, riadne a zrozumiteľne odôvodní. V novom rozhodnutí vo veci krajský súd znovu rozhodne aj o náhrade trov konania, vrátane trov kasačného konania (§ 467 ods. 3 SSP).

24. Toto rozhodnutie prijal Najvyšší súd Slovenskej republiky v pomere hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný opravný prostriedok.